

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертаційну роботу
Резнікова Романа Борисовича
на тему «Напрями оптимізації витрат підприємств енергетичної галузі»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 – Економіка

1. Актуальність, мета та завдання дослідження

Зважаючи на темпи росту тарифів на електричну енергію та вплив цієї тенденції на економіку України доцільно зробити висновок про важливість ефективної роботи підприємств енергетичної галузі, адже цій напрям впливає на темпи росту тарифів. Надмірна регульованість енергетичного ринку з боку держави та сучасні економічні реалії, які пов'язані з наслідками пандемії COVID-19, зростанням цін на паливо тощо, додатково ускладнюють умови функціонування підприємств енергетичної галузі України та обумовлюють перегляд існуючих підходів до оптимізації витрат. Okрім того, сучасні тренди прискореної цифровізації, пов'язаною з розвитком четвертої промислової революції, диктують необхідність врахування нових інструментів та підходів для вирішення завдань оптимізації витрат для зменшення собівартості електричної енергії та підвищення ефективності функціонування підприємств енергетичної галузі. Тож, тема дисертаційної роботи Резнікова Р.Б. є актуальною.

Метою впровадження розроблених концептуальних положень оптимізації витрат є зменшення збитків підприємств енергетичної галузі та збільшення прибутковості за рахунок реінвестування заощаджених коштів.

У дисертаційній роботі «Напрями оптимізації витрат підприємств енергетичної галузі» автором було вперше запропоновані концептуальні положення щодо напрямів оптимізації витрат підприємств енергетичної галузі на основі економіко-математичних моделей і методів, системного, інформаційного та проектного підходах, які передбачають реалізацію процедур діагностики та оптимізації неоптимальних витрат та контролю виконання відповідних проектів для ідентифікації витрат, що дозволяє зменшити собівартість електричної енергії, зменшити збитки підприємств енергетичної галузі та збільшити їх прибутковість.

Роботу підготовлено у відповідності з тематиками науково-дослідних робіт Інституту економіки промисловості НАН України: «Напрями становлення «смарт» промисловості в Україні» (номер державної реєстрації 0116U004195, 2016-2019 рр.) (особистий внесок: проведено системний аналіз

проблем та досліджено теоретичні аспекти управління витратами підприємств енергетичної галузі; розроблено науково-методичні підходи до оптимізації витрат підприємств енергетичної галузі); «Довгострокові фактори і тенденції розвитку національної промисловості в умовах Четвертої промислової революції» (номер державної реєстрації 0119U001473, 2019-2022 pp.) (особистий внесок: розроблено концептуальні положення щодо напрямів оптимізації витрат підприємств енергетичної галузі; запропоновано рекомендації щодо напрямів оптимізації витрат на підприємствах енергетичного сектора України).

У центрі уваги дисертанта знаходяться проблеми енергетичної галузі України, дослідження та розвиток теоретико-методичних зasad, розробки концептуальних положень і практичних рекомендацій щодо оптимізації витрат на підприємствах енергетичної галузі.

Дисертацію присвячено дослідженню та вирішенню актуального наукового завдання пошуку напрямів оптимізації витрат підприємств енергетичної галузі. В роботі досліджено типові мікроекономічні проблеми підприємств енергетичної галузі. Проаналізовано особливості проявів неоптимальних витрат на підприємствах енергетичної галузі. Проведено системний аналіз методологічних підходів до управління витратами та методів діагностики підприємства. Запропоновано концептуальні положення щодо напрямів оптимізації витрат підприємств енергетичної галузі. Розроблено комплексний підхід до діагностики неоптимальні витрат підприємств енергетичної галузі. Удосконалено проектно-орієнтований підхід оптимізації витрат. Дістали подальшого розвитку метод контролю виконання портфеля проектів з оптимізації витрат, інформаційне та організаційне забезпечення оптимізації витрат підприємств енергетичної галузі.

2. Аналіз результатів, які винесено на захист

Ряд сформульованих в дослідженні наукових положень, висновків та методичних підходів є новими у пізнанні економічних процесів і явищ, становлять вагомий внесок у розвиток економічної науки. Наукова новизна роботи полягає у наступному:

вперше запропоновані концептуальні положення щодо напрямів оптимізації витрат підприємств енергетичної галузі на основі системного, інформаційного та проектного підходах та використанні економіко-математичних моделей і методів, які передбачають реалізацію процедур діагностики (с.93-99) та оптимізації неоптимальних витрат (с.100-103, с. 116-118) та контролю виконання відповідних проектів (с. 119-126), реалізація

яких дозволяє зменшити собівартість електричної енергії, зменшити збитки підприємств енергетичної галузі та збільшити їх прибутковість за рахунок реінвестування заощаджених коштів у проекти оптимізації витрат;

вперше розроблено комплексний підхід до діагностики неоптимальних витрат на основі комбінації інформаційно-логічних, описово-аналітичних і економіко-математичних моделей аналізу підприємств, а також повного аналізу (вертикальний та горизонтальний) фінансової звітності підприємства включаючи аналіз P&L, аналіз Cash Flow та фінансового балансу підприємства, який дозволяє виявити ті витрати, які підприємство може оптимізувати без впливу на якість та не порушивши інші аспекти роботи підприємства (с. 75-99);

удосконалено проектно-орієнтований підхід оптимізації витрат (с. 100-113), який базується на використанні методу формування портфелю проектів оптимізації витрат з використанням комбінації WSJF моделі та матриці шість сігма (с. 107-113), унікальність якого полягає в синергії запропонованих інструментів та методів їх впровадження для підприємств енергетичної галузі та дає змогу сформувати портфель взаємопов'язаних проектів, який дозволяє досягти кращих фінансових результатів та дозволяє заощаджувати кошти за рахунок більш ефективного використання ресурсів;

удосконалено інформаційне забезпечення оптимізації витрат підприємств енергетичного сектора (с. 134-155), що має універсальну хмарну архітектуру та об'єднує підходи побудови потоків даних з використанням сховища, вітрин та озера даних та системи інтелектуального аналізу даних (СІАД), яке дозволяє забезпечити інформаційну підтримку та будувати аналітику з малою кількістю неструктурованих даних за рахунок невибагливості системи до якості даних та завдяки високому ступеню автоматизації без додаткових зусиль та дає змогу приймати зважені управлінські рішення щодо управління проектами оптимізації витрат та своєчасно корегувати відхилення від плану;

удосконалено організаційне забезпечення оптимізації витрат підприємств енергетичної галузі (с. 156-163), яке ґрунтуються на аналізі процесів за допомогою комбінації моделі Вайсброда, моделі McKinsey 7s та моделі Надлера і Ташмена, реалізація якого дозволить оптимізувати взаємодію інформаційних потоків в рамках існуючої організаційної структури підприємства та встановити оптимальне завантаження персоналу відповідно функцій запропонованих концептуальних положень, що дає можливість мінімізувати витрати на організаційно-структурні зміни при впровадженні розробленої концепції в практику функціонування підприємств енергетичної галузі;

дістав подальшого розвитку метод контролю виконання портфеля проектів з оптимізації витрат (с. 113-126), який комбінує методи освоєного обсягу для контролю фінансів, діаграмами спалювання завдань та діаграмами Ганта для контролю розкладу проєкту, що дозволяє структурувати декомпозицію робіт та завдяки формуванню офісу управління портфелем проєктів та застосуванню практик управління IT-проектами оптимізувати процеси впровадження запропонованих концептуальних положень щодо напрямів оптимізації витрат підприємств енергетичної галузі;

дістав подальшого розвитку метод Монте-Карло (с. 104-106), який реалізує процедури діагностики вірогідності ризиків та їх вплив на фінансові показники проєкту, який на відміну від оригінального методу впроваджує програмні датчики псевдовипадкових чисел з урахуванням дисперсії та середньоквадратичного відхилення, що підібрані під контекст підприємств енергетичної галузі та з урахуванням специфіки оптимізації витрат, реалізація якого дозволяє виявити вірогідність настання непередбачуваних подій та їх можливий вплив на фінансові показники портфелю проєктів та дає змогу підвищити ефективність процесів оптимізації витрат завдяки аналізу портфельних ризиків.

3. Ступінь обґрутованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність

Наукові положення, висновки і рекомендації, що сформульовані в дисертації, базуються на критичному розгляді та узагальненні праць провідних вітчизняних і зарубіжних вчених з питань зарубіжних авторів.

В процесі дослідження використовувалися методи економіко-математичного моделювання, економічного аналізу, логічного узагальнення, спостереження і експерименту. Зокрема, для вирішення поставлених завдань автором використано для обґрутування загальної логіки дослідження, забезпечення його цілісності та спрямованості на досягнення поставленої мети – загальнонаукові методи аналізу і синтезу, системний та інформаційний підходи.

Інформаційною базою дослідження є публічні фінансові звіти провідних компаній енергетичної галузі України, наукові роботи вітчизняних та міжнародних науковців.

Достовірність викладених в дисертації наукових результатів підтверджена апробацією на наукових семінарах і конференціях, а також впровадженням результатів досліджень в діяльність підприємств енергетичної галузі, ДП «Регіональні Електричні Мережі», Магдебурський Університет Отто-фон-Геріке, міжнародна неприбуткова організація зі

стандартизації практик управління Project Management Institute.

Сформульовані в роботі наукові положення, висновки і рекомендації мають необхідну наукову вірогідність та практичну спрямованість.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження

Теоретичне значення отриманих результатів полягає в обґрунтуванні і розробці дисертантом нових напрямів щодо оптимізації витрат підприємств енергетичної галузі. Теоретичні положення дисертаційної роботи доведено до рівня конкретних методик і рекомендацій щодо реалізації концептуальних положень та відповідних методів та моделей оптимізації витрат на підприємствах енергетичної галузі України.

Практичну значимість результатів дослідження визначають можливості зниження витрат підприємств енергетичної галузі шляхом реалізації процедур діагностики неоптимальних витрат і формування портфелю проектів щодо їх оптимізації та впровадження інструментів контролю виконання проектів. Розроблені в дисертації моделі, механізми та методи є придатними до використання широким колом підприємств енергетичної галузі України.

Теоретико-методичні розробки й отримані результати щодо напрямів оптимізації витрат на підприємствах енергетичної галузі України використовуються: в роботі ДП «Регіональні Електричні Мережі» (довідка № 570 від 23.11.2021); у практичній діяльності Магдебурського Університету Отто-фон-Геріке (довідка №343 від 08.04.2021); у діяльності міжнародної неприбуткової організації зі стандартизації практик управління Project Management Institute (довідка №573 від 29.11.2021).

5. Аналіз публікацій та повноти відображення результатів у авторефераті

За темою дисертації у відкритому друку опубліковано 5 наукових працях, зокрема у наукових періодичних інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу та у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, в яких достатньою мірою розкрито основний зміст дисертації, висвітлено новизну наукових результатів. Публікації відповідають вимогам МОН України до наукових статей, в них визначено наукові завдання, методи їх вирішення й описано наукові результати. По матеріалах досліджень зроблені доповіді на конференціях і науково-практичних семінарах, які опубліковані в відповідних збірниках праць.

Кількість опублікованих наукових робіт і їх об'єм відповідають вимогам МОН України, що відносяться до публікації основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеню доктора філософії.

6. Зауваження відповідно аналізу дисертацій:

1. У п. 1.1 дисертаційної роботи виокремлено проблеми, які притаманні підприємствам енергетичної галузі України та являються підґрунтам для формування системи відносних показників оцінки їх фінансового стану, але в роботі не нашло належного відображення та достатнього обґрунтування, в який спосіб виконується вибір цих коефіцієнтів.

2. У дисертаційній роботі залишається незрозумілим як кількісно впливає зміна організаційної структури Донецької філії ДП «Регіональні електричні мережі» на витрати підприємств енергетичної галузі України.

3. У пункті 3.1 дисертаційній роботі наведена базова архітектура потока даних для СІАД системи з використанням структурованих даних та сховища даних (рис. 3.1) та потока неструктурзованих даних для СІАД-системи з використанням озера даних (рис. 3.2), але відсутня побудова архітектури потока даних для СІАД системи з використанням вітрини даних.

4. Відповідно до концептуальної схеми реалізації процесів мінімізації комерційних витрат підприємств енергетичної галузі універсальна хмарна архітектура починає будуватися з потоків озера даних, потім – з потоків сховища даних, але у дисертаційній роботі інформаційне забезпечення оптимізації витрат підприємств енергетичного сектору України починається з побудови потоку сховища даних, що порушує логіку викладки матеріалу.

5. У пункті 3.3 роботи залишився незрозумілим вибір проекту спрямованого на заміну вимірювальних трансформаторів ТС, ТН 6 (10) для якого WSJF складає 2,5 бали, у той час, як для придбання стендів повірки, зразкових лічильників, повірочних лабораторій він складає 2,6 бали.

7. Висновки

Однак, наведені зауваження не зменшують актуальності та практичної цінності дисертаційної роботи Резнікова Р.Б. Автором витримані структура, вимоги до змісту та правила оформлення дисертації. Дисертація є завершеною роботою, у якій отримані нові науково-обґрунтовані теоретичні й практичні результати, які в сукупності вирішують важливу науково-практичну задачу розробки концептуальних положень щодо напрямів оптимізації витрат підприємств енергетичної галузі. Дисертація відповідає спеціальності 051 – Економіка.

За своїм теоретичним, методологічним та практичним рівнем дисертація на тему «Напрями оптимізації витрат підприємств енергетичної галузі» повністю відповідає вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 06 березня 2019 р. Відтак, автор дисертації – Резніков Роман Борисович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – Економіка.

Офіційний опонент,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської
справи та підприємництва
Донбаської державної машинобудівної
академії МОН України (м. Краматорськ)

О.М.Крук

Підпис Крук О.М. засвідчує
д-р хім. наук, професор,
лауреат Державної премії України,
проректор з наукової роботи
Управління розвитком та
міжнародних зв'язків

20.12.2011

М.А. Турчанін